

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת וישלח

ההתנשאות שייכת לה'

יעקב אבינו מדגיש שהוא עבד של עשיו למרות שיצחק אבינו בירך אותו "הוה גביר לאחיק". הסיבה לכך היא שיעקב לא מחפש התנשאות לעצמו ורוצה שכל ההתנשאות תהיה של ה'.

שלום לידידינו היקרים!

יצחק אבינו בירך את יעקב "הוה גביר לאחיק והשתחוו לך בני אמך", אבל בפרשה שלנו יעקב אבינו קורא לעשו שמונה פעמים 'אדוני', והוא זה שמשתחוה לעשו. האם הברכות של יצחק לא התקיימו?

האם עשו הוא האדון של יעקב?

יעקב אבינו קורא לעשו 'אדוני', האם זה אומר שעשו הוא האדון של יעקב? מלבד מה שיעקב קורא לעשו אדוני ושולח לו מנחה, אין משמעות מעשית לכך שעשו הוא האדון, הגביר, בין האחים. אדרבה: כאשר הארץ לא יכלה לשאת את שני האחים בגלל גודל מקניהם, דווקא עשו הוא זה שעזב את הארץ, ולא יעקב. אם כן, מצד אחד יעקב אבינו קורא לעשו 'אדוני', אבל מצד שני אין לכך שום משמעות מעשית. למה יעקב לא סומך על הברכות של יצחק אבינו ועל ההבטחות שה' הבטיח לו, ומתייחס לעשו כאילו הוא האדון שלו, אף על פי שאין לכך משמעות מעשית?

יעקב לא רוצה להציג את עצמו כ'גביר'

על פי הפשט אפשר לומר (כפי שכתוב ברש"י) שיעקב לא רצה לריב עם עשו, ולכן הוא הראה לו שהוא לא מתייחס לברכות כאל מציאות שאמורה להתקיים. הוא אומר לו שעד עכשיו הוא היה אצל לבן, ושם לבן היה האדון ולא הוא, ועכשיו הוא בא לארץ ושם עשו הוא האדון. בכך שהוא אומר זאת לעשו, הוא מראה לו שהוא לא מתייחס למה שנאמר בברכות, וממילא אין לעשו סיבה לכעוס עליו.

אמנם בתוך הפשט הזה יש עומק: ליעקב אבינו הייתה סיבה שבשלה הוא לא רצה להראות את עצמו כגביר על עשו, אף על פי שכך יצחק בירך אותו. נסביר זאת על ידי דוגמה:

ההתנשאות היא של ה'

לפעמים כאשר אדם רוצה ומתאמץ להיות במקום של השפעה על מנת לעשות דברים טובים, אנשים אחרים רואים את הרצון הזה שלו כרדיפת כבוד וכרצון להתנשא. גם הם היו רוצים להיות במקום של השפעה על מנת להיות מכובדים, ולכן 'ברור' להם למה הוא רוצה להיות במקום כזה.

כאשר אנשים מסתכלים כך על אדם שרוצה להיות במקום של השפעה בשביל לעשות דברים טובים, זה גורם להם גם לא לאהוב את אותו אדם ולא לשמוח בהצלחות שלו, וגם לא לאהוב את עשיית הטוב עצמה. נראה להם שהאדם משתמש בעשיית הטוב כתירוץ לרדיפת הכבוד ולהתנשאות שלו, וזה גורם להם לשנוא את הטוב ולהתרחק ממנו.

על מנת שהרצון להיות במקום של השפעה לא ייתפס כהתנשאות, ההתנשאות צריכה להיות התנשאות של ה' ולא של האדם, ועל האדם להרגיש שהוא עבד ולא מתנשא. הרצון של האדם להיות במקום של השפעה לא נובע מרצון שלו להתנשא, אלא מרצון שה' יתנשא. ממילא האדם הוא עבד של ה', וכל ההתנשאות היא של ה' ולא של האדם, וכל ההצלחות הם של ה' ולא של האדם. ככל שהאדם יותר ירגיש שהוא לא מחפש להתנשא, אלא להיפך, מחפש שהוא יהיה עבד וה' יתנשא - כך האנשים מסביבו לא יחשבו שהוא מחפש להתנשא עליהם, והם לא ישנאו אותו ואת ההצלחות שלו ואת עשיית הטוב שלו.

עשו - שליח של ה'

כאשר יעקב אבינו רואה שעשו בא לקראתו עם ארבע מאות איש במטרה להילחם איתו, הוא מבין שעשו חושב שהוא מתכוון להשתמש בברכות שהוא קיבל, ולהתנשא ולהיות גביר. אם עשו היה מקבל את הברכות, הוא וודאי היה מתנהג כגביר וכאדון של יעקב, ולכן 'ברור' לו שגם יעקב מחפש להתנשא ולהיות גביר. יעקב מבין שה' רומז לו על ידי עשו שעליו לעשות עבודה בתוכו, ולחפש ולהדגיש שהוא רוצה את ההתנשאות של ה' ולא את ההתנשאות שלו. יעקב מבין שאם עשו בא לקראתו למלחמה, כנראה ה' רוצה להתנשא עליו על ידי עשו, כדי שיהיה ברור שההתנשאות היא של ה' ויעקב לא מחפש לעצמו התנשאות. אם כן, יעקב תופס את עשו כהתנשאות של ה', והוא רוצה להיות עבד של ההתנשאות הזו.

"עד אשר אבוא אל אדוני" - זה מלך המשיח

בסופו של דבר יעקב אומר לעשו "יעבור נא אדוני לפני עבדו... עד אשר אבוא אל אדוני שעירה", ואומר רש"י שזה יהיה בזמן המלך המשיח. אפשר לדרוש את הפסוק ולומר שבמילים "עד אשר אבוא אל אדוני" יעקב מתכוון לומר עד שאני אבוא למדרגת 'אדוני', כלומר עד שההתנשאות של ה' תהיה בתוכי. כאשר ההתנשאות שרואים אצל יעקב תהיה ההתנשאות של ה' ולא של יעקב, גם העבדות וגם ההתנשאות של ה' יהיו בתוך יעקב. העבדות היא הרצון של יעקב שלא תהיה לו שום התנשאות, אלא כל התנשאות שיש תהיה של ה', וכאשר זה קורה בצורה שלמה רואים בתוך יעקב לא רק את העבדות שלו, אלא גם את ההתנשאות של ה', וזה יהיה אצל המלך המשיח.

כאשר יסתכלו על המשיח יראו בו הרבה התנשאות, אבל לכולם יהיה ברור שההתנשאות היא של ה'. כמו שכתוב על המשיח "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". המשיח ישכיל להיות העבד של ה', וזה מה שיגרום לו להיות "ירום ונשא וגבה מאד". המשיח ישכיל את עצמו ואת האחרים, וילמד את העולם כולו שמה שהאדם הכי מחפש זה שהוא יוכל לגרום הנאה ונחת רוח לקדוש ברוך הוא, כלומר להיות עבד של ה'.

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'

